



heemkunde kring
DE VIERSCHAER
WOUW

4-'99

Wouw in het Millennium

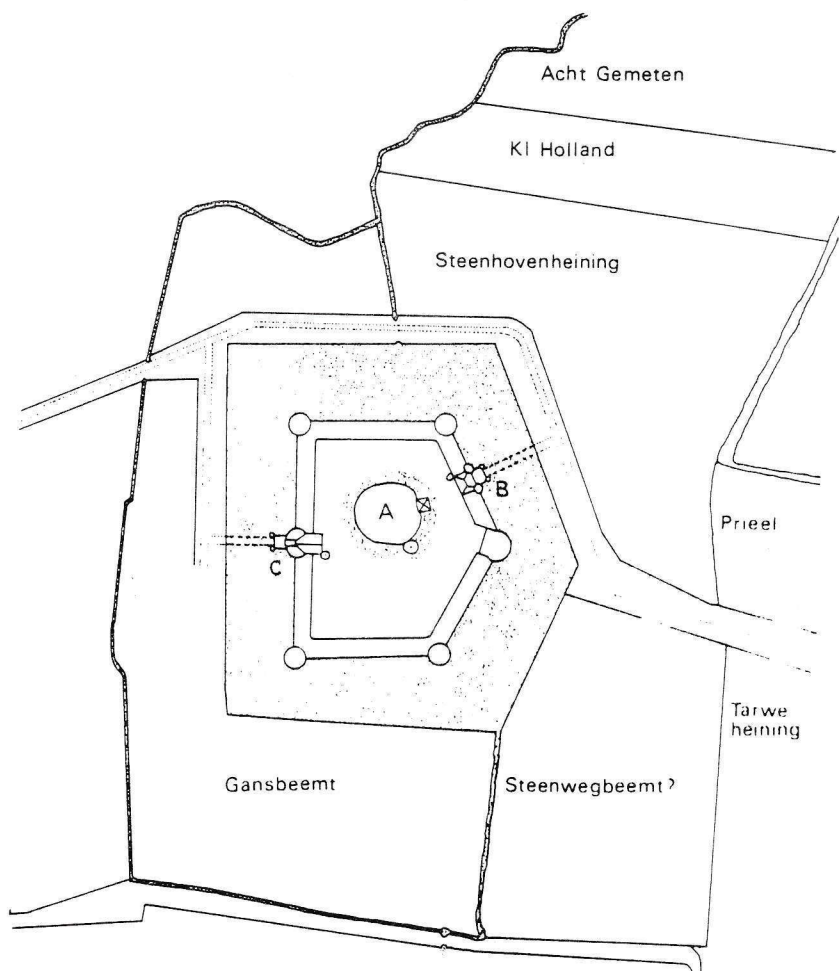


Zestiende eeuw

- 1500 Wo De Voorste Poort van de versterkingen rond de oude Wouwse waterburcht komt gereed
- Alg Karel de V wordt geboren
- Antonius van Glymes wordt geboren. Adriana, Vrouwe van Bergen op Zoom overlijdt.
- 1501 Wo De vijf hoektorens, aarden omwalling en diverse andere gebouwen en blokhuizen worden afgewerkt
- 1502 Wo De verbouwingen aan de versterking worden steeds verder afgerond
- 1503 Wo De verbouwingen aan de versterking worden steeds verder afgerond
- Alg Door vererving was de heerlijkheid Ossendrecht uiteengevallen in twee helften, de heer van Bergen op Zoom neemt een helft over.
- 1504 WPI De heer van Bergen op Zoom laat tussen Bergen op Zoom en Huijbergen een bos aanleggen met de naam de nieuwe waranda (het begin van de Wouwse plantage)
- Wo De versterking rond de ronde waterburcht zijn voltooid.
- 1505 Wo In deze periode is het koor van de Wouwse kerk gebouwd
- Wo Voor deze tijd waren er wegen in Wouw al verhard
- 1506 Alg Karel de V (6 jaar) wordt vorst van Bourgondische en Habsburgse gebieden (incl. de Nederlanden)
- Alg Leonardo da Vinci schildert de Mona Lisa. Buiten schilder was leonardo da Vinci en groot uitvinder hij legde o.a. een principe vast van de fiets en zelfs de moderne helikopter.
- 1507 Wo Het protocol van dit jaar verschaft informatie over verpachten van tienden.
- 1508 Alg Magaretha van Oosterijk wordt Landvoogdes over de Nederlanden
- 1509 Alg Johannes Calvijn Geboren
- 1510 Wo Vermelding van Altaren in Wouw ter ere van St Anna, de Elfduizend Maagden (St Ursula en haar Gezellinnen) en St Jacob.
- 1511 Alg In Parijs verschijnt Lof der Zotheid van de hand van Desiderius Erasmus.

- 1512 Wo Anthonis I, bouwmeester, overlijdt; hij was waarschijnlijk de bouwmeester van de Wouwse kerk en de versterkingen van het Wouwse Kasteel.
- 1513 Alg Zware vorst, omdat Rotterdam van de scheepvaart afhankelijk is en deze niet mogelijk is met dichtgevroren rivieren, wordt er een processie georganiseerd. Tijdens deze processie op het ijs steekt er een storm op en scheurt het ijs. De meeste deelnemers aan de processie vinden de verdrinkingsdood.
- 1514 Wo Aanvang van de bouwwerkzaamheden aan het dwarsschip.
- 1515 Mo De oudste archiefstukken van Moerstraten in het schotboek. Dit is een opgave van alle percelen grond en hun bezitters en de oppervlakte plus het bedrag dat voor deze percelen "schot" moest worden aangeslagen.
- 1516 Mo Schepenen van Moerstraten gaan te hoofden naar Bergen op Zoom om een keur of rechtsregels te laten vaststellen.
- 1517 Alg Luther verspreidt vanuit Wittenberg zijn 95 stellingen
- 1518 Alg Margaretha van Habsburg wordt opnieuw landvoogdes over de Nederlanden. Karel van Bourgondie en Spanje is in Spanje.
- 1519 Alg Karel de V wordt Keizer van Duitsland
- 1520 Wo Wouw had in de periode 1487 - 1492 een eigen heer en daarom ook een eigen rentmeesterschap. In dit jaar krijgt het weer een eigen rentmeesterschap. Het had rechten en hief heffingen te Steenberghe, Roosendaal (Langendijk) en Nispen (Langendijk heeft geduurd tot in de 18de eeuw).
- 1521 Wo In de komende jaren tot 1529 heeft men werkzaamheden aan het schip verricht.
- Alg Rijksdag te Worms
- 1522 Alg Nederlander Adriaan Florisz. Boeyens wordt tot Paus gekozen (Adrianus VI)
- 1523 Alg Extreme kou verwoest het winterkoren, dit zal leiden tot hongersnood in Noord West Europa.
- 1524 Wo Melding van Altaren ter ere van St Leonardus (Sinte Lenaerd) en St Hubertus.
- 1525 Wo De heer neemt zijn intrek in de voorste poort van het Wouwse kasteel.
- Alg Bedijking van Standdaarbuiten.

- 1526 Alg Zware winterstorm in de Nederlanden; keren en molens waaien om en schepen vergaan.
- 1527 Alg Eerste Nederlandstalige bijbel (naar de vertaling van Lütther) wordt in Antwerpen (Jacob van Liesvelt) gedrukt.
- 1528 Alg Geboorte Jan IV van Glymes.
- 1529 Wo Heer van Bergen op Zoom belooft dat hij de voltooiing van het kerkgebouw te Wouw financieel zal steunen.
- 1530 Wo De pest heerst in Wouw.
- Alg Copernicus verklaart wiskundig dat de aarde met andere planeten om de zon draait.
- 1531 Wo Vernoeming Gilde voetboog st Joris
- 1532 He Een bos achter Altena wordt gekapt
- Alg Jan III van Glymes overlijdt en wordt opgevolgd door zijn zoon Anthonius van Glymes.
- Wo De inwoners van Wouw hadden het zogeheten herenrecht (= gratis werk verrichten voor de Heer). In dit jaar wordt hout aangevoerd door de bewoners voor de bouw van de westmolen.
- Wo 6000 karolus gulden moeten betaald worden door het dorp bij de inhuldiging van Antonius van Glymes.
- 1533 Alg De grote heerlijkheid van de heren van Bergen op Zoom wordt door Karel de V tot marktgraafschap verheven. De heren zijn van nu af markies. Tevens wordt het andere bezit van de heren de heerlijkheid Walhain verheven tot graafschap
- Wo Eerste vermelding van een brouwerij in het dorp Wouw. Zij komen in opstand dat er niet gebrouwen mag worden maar dat bier in Bergen gekocht moet worden.
- 1534 Wo De markies verbiedt d.m.v. een resolutie om ketters (=hervormers) te huisvesten zonder zelf verdacht te zijn van ketterij.
- Alg Engelse kerk maakt zich los van pauselijk gezag.
- 1535 Alg Paus Paulus III richt zich in een brief tot Erasmus en prijst hem voor zijn verdiensten voor de kerk. Verder verzoekt de Paus hem te steunen in het volgende concilie
- 1536 Wo Desiderius Erasmus uit Rotterdam overlijdt in Basel. Erasmus heeft op uitnodiging van de markies ook verbleven op het Wouwse kasteel.
- 1537 Wpl In de Ouwervelden worden moergronden uitgegeven.
- 1538 Wo De molenaar ontvangt deze zomer niets omdat de



Reconstructie van de vermoedelijke situatie c. 1550. A Het oude slot, B de Voorpoort en C de achterpoort
 Afbeelding uit Woide Die Wouda

- mensen bang zijn voor de pest
- 1539 Alg Menno Simonz publiceert zijn fundament des christelijke leer. Naar hem zijn de Mennonieten genaamd.
- 1540 Alg Keizer Karel de V reist door de Nederlanden hij bezoekt o.a. Breda, Antwerpen, Dordrecht, Rotterdam, Amsterdam en Utrecht.
- 1541 WPI Jaqueline de Croy voert de plannen van haar overleden man markies Antonius van Glymes uit, namelijk de uitbreiding van de Wouwse plantage (toen voornamelijk Plantage van Huibergen geheten)
- Wo De opvolgers van heer Jan III van Glymes gaven de voorkeur aan het kasteel van Borgvliet i.p.v. Wouw. Echter de weduwe van markies Antonius vestigt zich weer in het kasteel van Wouw.
- Alg Antonius van Glymes, eerste markies van Bergen op Zoom, overlijdt
- 1542 Alg Maarten van Rossum doet een aanval op het hart van Brabant (tot vlak bij Antwerpen), dit betekent dat het Kasteel een steeds meer militaire functie krijgt.
- 1543 WPI De markiezin gaat op bezoek naar de Plantage o.a. met de prior van Huijbergen om de schade aan dreven en wegen door wateroverlast te overzien. Er wordt in deze periode gemeld dat er kastanjes geoogst worden.
- 1544 Wo Een van de blokhuzen bij het Wouws kasteel is door water uitgespoeld en moet opgemetseld worden
- 1545 Wo De fundering van de voorste poort van het kasteel moet opnieuw worden opgemetseld.
- 1546 Wo De twee noordelijke torens van het kasteel zijn vergaan en dienen opnieuw opgebouwd te worden.
- 1547 Wo Voor het altaar van de kapel van het Wouws kasteel wordt een groot glasraam geplaatst
- 1548 Alg Ontdekking van zilvermijnen in Mexico en Peru maken van zilvergeld een algemeen ruilmiddel.
- 1549 Wo De hoge toren van het kasteel krijgt een functie als duivenkeet.
- 1550 Wo Melding van een vertrekkamertje in de voorpoort van het Wouwse kasteel. De schoorsteen van de keuken van de achterpoort wordt vervangen.
- Alg Johanna van Croy overlijdt, zij was de vrouw van Anthonius van Glymes. Jan IV van Glymes wordt ingehuldigd als markies van Bergen op Zoom.

- 41
- 1551 He Aan het land bij het bos aan de Running en langs de hoeve Altena worden de wallen opgeknapt en sloten uitgediept
- Wo De in 1550 aangebrachte schoorsteen op de keuken van achterpoort waait om.
- Wo Kerkrekeningen spreken van geschenken en offers voor St. Lenaerds.
- 1552 Wo Buskruit op het kasteel van Wouw wordt in tonnen opgeslagen.
- 1553 Wo De bottelarij van de brouwer van het kasteel is in elkaar gestort.
- 1554 Alg Zeer strenge winter, zowel de Zuiderzee als de Waddenzee zijn bevroren
- 1555 Alg Filips II volgt Karel de V op.
- 1556 Wo De voet van de hoge toren van het Wouwse kasteel wordt gerepareerd.
- 1557 WPI De eerste houw (rooien en verkopen van hout) in de bossen van de Plantage vindt plaats.
- Alg De markies legt de grens tussen Bergen op Zoom en Wouw vast (dit blijft in stand tot 1997)
- 1558 He Het boerenbedrijf Altena is ongeveer 19 ha groot.
- 1559 Wo De inwoners kopen de plicht af voor de diensten met paard en wagen naar St.Quinten en Orleans in Frankrijk met een bedrag van 200 Karolus gulden. De inwoners hadden dit soort plichten aan de heer.
- 1560 WPI De Prior van Huibergen , Jan Huve, overlijdt; de administratie van de Plantage wordt nu gedaan door de rentmeester van Bergen op Zoom.
- Mo De markies geeft de gemeente Moerstraten verlof om voor de tijd van 4 jaar 2 stuivers cijns te heffen op elke ton bier die in Moerstraten getapt wordt. Dit geld was bedoeld voor het oprichten van een kapel.
- 1561 Mo De markies schenkt de gemeente Moerstraten 9 bunders heide voor de oprichting en onderhoud van de nieuwe kapel
- 1562 Mo Aan de markies wordt gevraagd langer door te mogen gaan met het heffen van cijns op bier voor de verwezenlijking van de kapel
- Wo Er moet weer huldegeld betaald worden aan de markies dit keer 4000 guldens.

- 1563 Mo Moerstraten geeft 13 gulden als hulde geld aan de markies
- 1564 Mo Op een rechtzitting met een grote vertegenwoordiging van de bevolking wordt beslist 3 stuivers cijns te zetten op elke ton bier.
- 1565 Wo Op het Wouwse kasteel is sprake van een nieuw blokhuus
- 1566 Wo Donjon van het kasteel te Wouw wordt hersteld, de wallen en borstweringen worden versterkt, blokhuizen worden opgemetseld en munitie wordt ingeslagen.
- Alg Smeekschrift van de edelen, zij vragen om schorsing van de Inquisitie en plakkatens. De markies moet van de Landvoogdes met Montigny samen dit smeekschrift naar Philips de II brengen. Jan IV sterft tijdens deze reis in Segovia aan verwondingen die hij al voor zijn vertrek had opgelopen. Jan IV was kinderloos en daarmee kwam er een einde aan het geslacht Glymes als markies. De Spaanse koning neemt het Markiezaat voor de komende tien jaar in bezit.
- 1567 Alg I.v.m. de beeldenstorm worden alle katholieken opgedragen het Markiezaat te verlaten.
- WPI Soldaten van het verslagen Geuzen leger beschadigen in de Plantage de fontein met zijn borstwering
- 1568 Alg Begin tachtigjarige oorlog. Slag bij Heiligerlee, Adolf en Lodewijk van Nassau verslaan voor de eerste maal de Spanjaarden.
- 1569 Alg In Antwerpen ontstaat een rel, omdat kinderen met sneeuwballen een Mariabeeld bekogelen.
- 1570 Alg De Bosschenaar Herman de Ruyter veroverd Slot Loevestein met de Geuzen. Omdat er geen steun is moet hij dit slot na 10 dagen verlaten.
- 1571 Wo Koning Philips II verklaart de goederen van Jan IV van Glymes verbeurd en Arnold Sanders wordt aangesteld als rentmeester.
- 1572 Alg Bartholomeusnacht in Parijs
- 1573 Wo Op het Wouws Kasteel verblijven (spanjaarden) :
Korp. L. Renaert en 30 soldaten onder vendel van kapt. Diego Arnauds
Korp. Symon Wyflee van het vendel van Kapt. Francisco Caldron (walen)
- Alg De Geuzen nemen Den Briel in.
- Alg Haarlem wordt ingenomen door de Spanjaarden na een

- 4
- beleg. Hierna voltrekt zich een aaneenschakeling van
wreedheden.
- Meer dan een maand lang worden de 1700
Walen, Schotten, Engelsen en Nederlanders (vaak
huurlingen) onthoofd, gehangen of verdronken.
- 1574 Wo Op het Wouws Kasteel verblijven :
36 Hoogduiters van het Vendel van hopman Jeronimus
Maure onder Regt. van Graaf Otto van Enverstain (dit
kostte het dorp ruim 1500 Karolus gulden.)
- 1575 Wo Afbraak van de Nederhoeve bij het kasteel.
Alg Spaanse soldaten (veteranen uit Holland, Antwerpen en
Maastricht) eisen de oprichting van een militair hospitaal,
een chirurg, een kapelaan en afschaffing van lijfstraffen
zonder gerechtelijk onderzoek en stichting van voedsel
magazijnen met goedkoop voedsel.
- 1576 Alg Passificatie van Gent,
- 1577 Wo Vertrek Spanjaarden van Wouws Kasteel , Walen en
Duitsers blijven (voorjaar).
- Wo Kasteel van Wouw aangevallen en belegerd door Elias le
Lion (5 vendels voetvolk en 1 vendel ruiters). In het
kasteel bevinden zich dan 40 Hoogduitse soldaten,
kasteel wordt ingenomen voor Staten Generaal.
(Augustus 1577)
- Wo Eerste vernoeming Wouwse raadhuis
- Alg Bergen op Zoom kiest de zijde van de Staatse en het
Marktgraafschap wordt hersteld. De staten van Brabant
belenen Jan IV zijn nicht, Maria Magaretha van Merode,
met het Markiezaat. Kasteel komt terug in handen van
erfgenamen van Jan IV van Glymes. (Pacifatie van
Gent).
- 1578 Wo Maria Magaretha van Merode , markiezin, huwt met Jan
van Wittem (Spaansgezind), Baron van Boutersem en
heer van Beersel
- 1579 Wo Stadsbestuur Bergen op Zoom kiest de zijde van Oranje.
- Wo Wouw wordt bezocht door kunstenaar Hans Bol. Hij
tekent en verwerkt diverse malen het Wouwse kasteel.
- 1580 Wo De parochie telt 5000 communicanten.
- Alg Hervorming voltrekt zich in Bergen op Zoom. De markies
en markiezin kiezen de spaanse zijde en vertrekken naar
hun kasteel in Wouw. Het Markiezaat valt in twee delen.
Een deel met de stad Bergen op Zoom wordt

- geschonken aan Willem van Oranje en het land van Wouw en het Oostkwartier kwamen onder de markies.
- 1581 Wo Jan van Withem probeert de stad Bergen op Zoom in handen van Parma te spelen. (december 1581)
- Wo De kerk van Wouw is met toren en al verbrand door Spaanse troepen uit Eindhoven.
- 1582 Wo Markies wordt tot vijand van de staat verklaard en zijn goederen vervallen aan de Prins van Oranje.(februari 1582). De markies verlaat Wouw maar keert in juni / juli terug.
- Wo De Wouwse bevolking wordt door beide partijen regelmatig uitgeplunderd
- Wo Wouw weigert mee te werken aan de verdedigingswerken rond Bergen op Zoom.
- Alg Invoering Gregoriaanse kalender. Op de Prent van Frans Hogenberg uit 1583 worden 2 datums vernoemd dit is omdat delen van Nederland reeds met de nieuwe datums werken en een gedeelte nog steeds volgens het oude systeem werkt
- 1583 Wo Op het Wouws Kasteel verblijven 120 à 130 Italianen en ongeveer 150 (gevluchte) boeren.
- Wo Staatse troepen onder leiding van Maarschalk De Biron belegeren het kasteel (Mei 1583).
- Wo Het kasteel wordt bestookt met 1560 bommen zonder resultaat
- Wo De soldaten mogen vertrekken echter de boeren en bevolking worden gestraft. De reden was dat de bevolking geweldig was opgetreden tegen de belegeraars. Dit is ook het begin van een vertrek van de complete bevolking.
- Wo De Westmolen brandt af, ook de Oostmolen wordt rond deze tijd verwoest
- Alg Niet alleen in Wouw worden de burgers verjaagd maar ook in de omtrek (Heerle, Moerstraten en Wouwse plantage). De soldaten verwoesten het land en de boerderijen.
- 1584 Wo Bevolking grotendeels weggetrokken
- Alg Willem van Oranje in Delft vermoord door Balthasar Gerard
- 1585 Wo Bevolking grotendeels weggetrokken.
- Wo Parma probeert het kasteel van Wouw terug te krijgen

- door de soldaten op het kasteel gelegerd 3 mnd soldij te betalen voor hun overgave. Dit wordt geweigerd
- Alg Parma veroverd Antwerpen en Brussel, veel Calvenisten en zakenlieden vertrekken naar het noorden.
- 1586 Wo Bevolking grotendeels weggetrokken
- Alg Antwerpen wordt geplunderd.
- 1587 Wo Bevolking grotendeels weggetrokken.
- Wo Door middel van een in scene gezette beschuldiging zorgt de Franse kapitein Marchant, dat de dan op het kasteel aanwezige Kolonel Fremyn naar Den Haag vertrekt om zich te verdedigen ten aanzien van hem ten laste gelegde beschuldigingen. De Marchant levert het kasteel over aan Parma (17 januari) in ruil voor tienduizend gulden en 3 maanden soldij voor zijn soldaten. Het vaandel soldaten van Fremyn wordt verscheurd en beroofd.
- Zelfs Koning Philips de II geeft blijk van zijn tevredenheid aan Parma ten aanzien van deze zet (7 maart).
- 1588 Wo Bevolking grotendeels weggetrokken
- Alg Mislukt beleg Bergen op Zoom door Spaanse legers.
- Alg Markiezin, Maria Margaretha van Merode en markies Jan van Wittem overlijden. Zij worden opgevolgd door hun dochter Maria Mencia van Wittem.
- 1589 Wo Bevolking grotendeels weggetrokken.
- Wo Commandant Kapitein Jaques de Corbisier bevindt zich met 57 man op het wouws kasteel . De volgende woorden komen terug in zijn brieven : geen geld, geen voedsel , geen munitie, een streek waar geen burgers, kooplui en boeren wonen die hulp kunnen geven.
- 1590 Wo Bevolking grotendeels weggetrokken
- Wo De klachten van de comandant op het Wouwse kasteel komen ook in dit jaar terug.
- Wo De commandant op het wouwse kasteel wordt dit jaar Jean de Hey.
- Alg Zacharias Jansen (brillenslijper) vindt de microscop uit.
- 1591 Wo Bevolking grotendeels weggetrokken
- Alg Maurits neemt Breda in d.m.v. van de list van het turfschip.
- Alg De Staten Generaal richten de raad van Brabant op voor rechtsspraak in het Staatse deel van Brabant
- 1592 Wo Bevolking grotendeels weggetrokken

- De commandant op Wouwse kasteel wordt Godefroi d'Est. Omdat in Wouw niets meer te halen is wordt dit in Etten, Princenhage, Zundert, Rijsbergen, Sprundel, Galder en Oudenbosch gehaald.
- 1593 Wo Bevolking grotendeels weggetrokken
- Alg Vlaams barok schilder Jacob Jordaens wordt geboren
- 1594 Wo Begin van terugkeer van de in 1583 vertrokken boeren en bevolking. In dit jaar wordt er dan ook verzocht om de pastoor terug te laten keren.
- 1595 Wo Commandant d'Este krijgt meer infanterie en cavalerie en verkenningsstochten door West Brabant vinden plaats vanuit Wouw. Vanuit Wouw worden met name schepen die door windstilte aanmeren in de omgeving geplunderd en beschadigd.
- 1596 Wo De Oostmolen wordt opnieuw opgebouwd
- Alg Willem Barentsz. ontdekt Spitsbergen. Ten behoeve van de walvisvaart wordt er een nederzetting genaamd Smeerenburg gesticht op Spitsbergen.
- Alg Engeland en Frankrijk sluiten verbond met de republiek der Verenigde Nederlanden
- 1597 Alg Overlevenden van het behouden huis op Nova Zembla keren terug in Nederland
- 1598 Wo Staatse leger probeert militairen uit Wouw om te praten zich over te geven.
- Alg Edict van Nantes
- 1599 Wo Wouwse bevolking wordt beroofd door soldaten van het Wouwse kasteel van al hun brand- en geriefhout.
- Alg Maria Mencia van Wittem huwt met Herman, graaf van de Bergh.



Deze uitgave werd mede mogelijk
door de financiële steun van de
Drankencentrale "Wouw" B.V.

